

Josep Gironès

Viure sense el meu fill

Meteorα

Viure sense el meu fill
© Josep Gironès i Descarrega, 2010

Reservats tots els drets d'edició per
© Editorial Meteora SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a
08013 Barcelona
Tel. 93 265 56 54
www.editorialmeteora.cat
contacte@editorialmeteora.com

Primera edició: desembre de 2010

ISBN: 978-84-92874-30-9
Dip. Leg.: B.45090-2010

Disseny de la coberta: Eduard Serra

Fotografia de la coberta: *Nu amb tovallola*,
© Paul Everard Outerbridge, Jr. / Cordon Press

NOTA IMPORTANT

La coberta d'aquest llibre, amb grafisme d'Eduard Serra,
ha estat escollida per votació popular
entre els amics d'Editorial Meteora
a la xarxa social del **Facebook**.
Van emetre el seu vot 220 persones.

Imprès a Gramagraf, Badalona

Meteora
10 anys
avançant amb el segle...

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA, SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC, INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

En memòria de totes les persones
que van patir la guerra i la postguerra.

Per honorar els qui van saber
mantenir-se fermes en els seus ideals.

I perquè no oblidem.

EL DARRER LLIGAM

SOLA, ASSEGUDA EN UNA PUNTA DEL DARRER BANC de l'església parroquial de Sant Andreu, a la Fatarella, pel grinyol de les frontisses noto com algú obre de bat a bat les grans portaledes de la façana oest de l'edifici, darrere meu, just quan les campanes anuncien el tercer toc a morts.

Sento fred i instintivament plego els braços i em poso les mans sota les aixelles. A l'exterior, els núvols compactes i foscos tapen el cel, i és contra ells que s'estavella el so de les campanades, que retruny per retornar, ja més somort.

A l'altar major —presidit per una imatge de Sant Andreu agafat a la seva creu d'aspa—, un dels escolans hi encén un ciri que s'havia apagat, i ho fa a corre-cuita; tot seguit, s'incorpora al petit seguici que, encapçalat pel capellà, es troba a la sagristia, amb la porta oberta, on esperen l'arribada de la comitiva mortuòria i del fèretre.

A fora plovisqueja i fa fred. És un dia trist, un altre dia pesarós de la meua vida al qual la meteorologia hi afegeix malenconia. Algunes dones situades al davant de l'altar de la Mare de Déu dels Dolors em miren, xiuxiuegen entre elles possiblement en cerca de la meua identitat, però estic més que segura que no em coneixen. No saben qui sóc ni falta que fa, ara, més de seixanta anys després d'haver abandonat el poble. Mentre hi penso, giro el cap a la dreta i em trobo amb la talla del Sant Crist, penjat de la paret, una figura que de petita tantes i tantes vegades vaig venerar. El pensament, veloç, viatja fins als dies d'infantesa, quan la mare m'havia d'enlairar dos pams de terra per tal de poder arribar a fer un petó als peus del Crist; i també recordo el dia en què ja no em calgué cap ajut per arribar-hi. Com ha passat el temps!

Davant per davant del Crist —a l'altre costat de l'església i igualment sota la volta rebaixada que suporta el cor—, hi veig la pica baptismal en què em batejaren, fa més de vuitanta anys. I també es fan notar els dos confessionaris de fusta, un a cada costat de la gran porta, on tantes vegades vaig manifestar els meus innocents pecats.

A l'església va entrant més gent i tots esperem que arribi el cos de la persona que ahir es va morir i avui caldrà sepultar. Tots l'esperem, però jo especialment, ja que el finat és el meu fill, un fill al qual ni tan sols un dia del món li vaig poder fer de mare, un fill al qual mai, mai!, ni tan sols al moment de parir-lo, no vaig poder tocar, abraçar-lo o fer-li un petó.

S'ha dit que en un món lògic són els fills els qui enterren els pares, però jo no vaig poder ni tan sols assistir a l'enterrament dels meus; així mateix, ara he de passar pel tran-

gol d'acompanyar el cadàver del meu fill com si jo fos una estrangera; i realment ho sóc, ja que m'he assabentat de la seva mort quan ho he llegit a les necrològiques del diari, no pas perquè n'hagi tingut una comunicació formal i directa.

El dolor per la mort del meu fill em prem el pit, però respiro pausadament per ajudar-me a superar el que de ben segur serà el darrer dia de sofriment de la meua vida, ja que en perdre el meu noi s'ha malbaratat el darrer lligam personal que em quedava en aquest món. Ho vulgui o no, en mi s'ha fet el buit definitiu.

Lleuger i fugisser alhora, el pensament em retorna a la infància, quan l'àvia Pilar ens deia que les persones, per ser mínimament felices, necessitem lligams emocionals que ens relacionin amb els que ens estimem i que ens estimen. La iaia comparava un ésser humà amb la teranyina teixida per l'aranya, un entramat sostingut per un seguit de fils que la uneixen als diferents punts de suport. La teranyina, igual que la vida, es debilita a mesura que es perden els lligams personals, uns vincles que formen part de l'existència; i jo, avui, n'he perdut el darrer que em quedava.

Discretament, la família política del meu fill entra a l'església per la porta lateral, agrupats, i se'n van a ocupar els primers bancs; les dones se situen al costat de l'Epístola i els homes, a la dreta, a la banda de l'Evangelí. Les persones que van voler fer de pares a en Ferran —el meu fill— ja fa anys que són mortes, mentre que jo, la seva mare de veritat, també vaig morir una mica quan el vaig perdre, quan me'l van prendre.

En un moment, m'adono que m'he col·locat en el banc dels homes, tot i que ni se m'acut canviar-me de costat, perquè em sembla que en la meua vida sempre he estat en el

lloc equivocacat i sense possibilitats de canviar el meu destí. I ni ara ni més endavant no hi ha temps ni voluntat per rectificar. Tot ha estat tan complicat!

A la placeta que queda a ponent de la mateixa església s'atura el vehicle mortuori, llarg i negre. Al moment, unes quantes persones del poble que fins aquell moment devien estar aixoplugades sota el balcó de ca Xarlatín, o resguardades de la pluja a tocar de ca Balsebre i de cal Botiguer, s'apropen al cotxe amb una barreja de respecte i de xafareria.

Immediatament, els escolans i el mossèn abandonen la sagristia i es dirigeixen cap a la porta principal. Em poso dreta, igual que la resta de persones que esperem assistir a la cerimònia d'enterrament, i totes alhora seguim amb el cos encarat i la mirada el recorregut del sacerdot, fins que es queda palplantat a la brancada del portal de l'església. En treure el fèretre del cotxe, els encarregats de la funerària el situen a sobre d'un giny amb rodes, on rep els asperges que el capellà projecta amb el salpasser, acompanyant-ho d'algunes frases que no entenc. I, a continuació, els treballadors que condueixen el fèretre l'empenyen fins que l'ubiquen al final del passadís central, a tocar dels primers bancs i a prop de l'altar major.

Mentrestant, alguns homes entren a l'església i tres es posen al meu costat, al mateix banc. Un li comenta a un altre alguna cosa sobre aquell home ric que anem a enterrar, mentre que un tercer li fa notar la qualitat del taüt i la marca del vehicle.

—És de caoba, i el cotxe, un Mercedes.

Comença la missa. Alguns fidels, sobretot les dones, acompanyen verbalment el mossèn en la missa de difunts,

mentre que alguns homes continuen la conversa iniciada a l'exterior, per bé que ara més discretament. A l'hora del sermó, el capellà intenta lloar sense gaire convicció la figura del difunt.

—Aquest foraster —se li escapa— que va fer de la Fatarella el seu poble d'adopció, un professional d'èxit, ja jubilat, que havia trobat al poble un bon refugi a on completar un estudi sobre la Guerra Civil...

La cerimònia religiosa acaba amb el cant del responsori: «*Libera me, Domine, de morte aeterna in die illa tremenda, quando caeli movendi sunt et terra. Dum veneris judicare saeculum per ignem...*». Tot seguit, els mateixos homes que abans havien empès el taüt el retiren, ara de cara a la porta principal, cap al carrer. Quan el tinc davant, allargo la mà discretament fins a fregar-lo lleugerament, tot i que em trobo amb la mirada de reprovació d'un empleat carregat de zel en el seu ofici, que vol que la caixa continuï resplendent.

El capellà, una altra vegada espargint aigua beneïda, resa el Pare Nostre, i acomiada el difunt quan el taüt travessa el llindar.

—*Requiem aeterna dona ei Domine.*

—*Et lux perpetua luceat ei* —responen els escolans.

—*Requiescat in pace.*

—Amén —també responc jo, com aquell qui tanca un llibre en haver-lo llegit, abans de desar-lo en un espai on sempre el tindrà en el record.

Seguidament, amb pas més lleuger, el mossèn arriba fins al primer banc, on expressa el condol als familiars del meu fill, primer als homes i després a les dones, a la vídua, preferentment. Després, el cotxe funerari emprèn el camí cap al cementiri. «Adéu, fill meu», l'acomio interiorment.

Una dona jove que reparteix esqueles me n'allarga una.
L'obro i hi llegeixo:

FERRAN HERNANDO PUERTA

8 de desembre de 2000

Hi busco la data de naixement, que de vegades també es fa constar en els recordatoris de defunció, però no hi és. No sé si expressament.

Una vegada més em plantejo com vaig poder arribar a tenir un fill i ser desproveïda de totes les possibilitats de fer-li de mare, i com hem passat tota la vida sense que ell sàpiga que vaig ser jo qui el va portar al món. Ara, fora del lloc que en dret natural em pertany, el capellà no m'ha expressat el seu condol de més o menys compromís, però en tot aquest temps des que vaig infantar tampoc mai ningú no m'ha cridat: mare! Santa paraula, mare.

Des l'últim banc, deixo que tots els assistents passin per davant de la família del meu fill. D'aquí estant, escolto l'exclamació d'alguns homes i dones grans, ja una mica sords, que criden i em fan escoltar una frase ben convencional per aquests casos: «Us acompanyo en el sentiment».

El mossèn i els escolans han desaparegut prompte i els assistents ho fan a mesura que donen les condolences. Quan ja ha passat tothom, noto com la dona del meu fill em mira, de ben segur preguntant-se si li cal esperar que jo m'hi apropi. No hi vaig. Ara, quan la família s'ha quedat sola, distingeixo millor el rostre serè de la vídua, amb una amiga seva al costat, i dues dones més que podrien ser germanes de sa mare. En el banc dels homes, hi veig els germans de la vídua i son oncle.

Finalment, els homes comencen a caminar cap a la sortida i les dones els segueixen. Passen pel meu davant

amb silenci i indiferència, tots menys la vídua, que es planta enfront meu alhora que posa la seva mà sobre la meva.

—Disculpeu, senyora. Nosaltres no som del poble i no coneixem tothom; i potser és per això que mai no us havia vist per aquí.

—Jo tampoc no visc a la Fatarella —em surt una resposta certa.

—Perdoneu la meva insistència, però hi ha alguna cosa en vostè que em diu que coneixíeu el meu marit. És així?

—Si li diguéis que el coneixia faltaria a la veritat, però sí que és cert que sempre l'he estimat, tot i que fos amb un afecte que no vaig poder manifestar-li mai en vida.

—Disculpeu, però me n'he d'anar, he de portar els meus familiars a Tarragona. Us deixo aquesta targeta. M'agradaria que un dia em truquéssiu.

Se n'ha anat i no li he dit ni adéu. No he pogut fer-ho. I sort encara que ella ja havia marxat quan m'he posat a plorar. D'alguna manera, m'he alegrat de poder-ho fer, després de tant de temps sense poder expressar físicament les emocions, però han estat tants els passatges crítics de la meva vida que, al final, pensava que ja mai més no em cauria ni una sola llàgrima. Em miro el Sant Crist i ploro a gust, i només quan penso que he de continuar el meu camí me n'acomio amb un bes als peus.

Surto de l'església aclaparada pel sentiment, mentre que, per mirar d'adaptar-me a la realitat, intento fixar-me en tot el que m'envolta. Ja no plovisqueja. Al terra de la placeta de l'església veig el curiós estel de sis puntes dibuixat amb còdols blancs i negres situats de cantell, una rosa hexafoliada que constituïa un dels signes identitaris dels càtars, uns bons homes condemnats i perseguits per buscar

la puresa religiosa i personal. Hi penso, en els bons homes, mentre camino cap a la plaça.

A la plaça Major, abans de Francesc Macià, el taxista m'espera amb displicència, mentre fulleja el *Marca* encapçalat per un titular ben gran... *Real Madrid: Raül hasta el final*. El seu vehicle, aparcat davant de ca Pascual de la Plaça, encara manté els vidres tan bruts com quan hem arribat, sense que en cap moment el conductor no hagi tingut esma de netejar-los, mal que fos com a simple mesura de seguretat que li permeti una visió millor de la carretera.

Sense aixecar la vista de terra em fixo en el paviment de la plaça, que ja no és de terra, com abans, quan jo era jove. Està enrajolat amb peces de grava tractades a l'àcid, tot i que el formigó que envolta els quadres mostra algunes deficiències. Al davant de l'església, ca la Vila llueix la sòbria elegància que li dona la pedra ben treballada, un edifici que de ben segur fou refet després de la guerra. També la majoria de les cases que envolten la plaça Major han estat restaurades, amb més o menys encert.

El xofer em veu i comença a plegar el diari, mentre solta un esbufec que fa ben evident per tal d'indicar-me la seva impaciència. Tot seguit, llança el diari al seient del costat i em diu: «¿Qué? ¿Nos vamos ya?» Amb el cap li faig un lleuger assentiment i ell m'obre la porta posterior del cotxe, amb una presumpta cortesia que inclou un gest amb la mà que sembla voler-me empènyer cap a l'interior del vehicle.

—Senyora! —escolto una veu que em sembla coneguda. És la Marta, la vídua del meu fill, que des de sota el porxo de l'estanc se m'apropa.

—Em perdonareu que us interrompi un moment?

—Faltaria més. No s'hi amoïni.

—Hem pogut trobar una combinació perquè els meus familiars i els meus amics tornin a Tarragona amb altres vehicles, perquè tinc ganes de quedar-me uns dies aquí, a la Fatarella.

No sé què dir-li. El xofer, impacient, estossega, però ella se'l mira d'una forma que transmet autoritat, alhora que em diu:

—Penso que la casa que fins fa poc he compartit amb en Ferran serà el millor lloc perquè dues dones parlem.

—De què hem de parlar, tu i jo, filla? —se m'escapa la darrera paraula.

—D'estimació i d'en Ferran.

